

Analysefase samenwerking omgevingsvisie

Startnotitie

Ons kenmerk	18.0007579
Versie	definitief
Datum	27 september 2018
Contactpersoon	Christiaan van Zanten
E-mail	c.vanzanten@regiogv.nl

Inhoudsopgave	
1. Inleiding	1
2. Type opgaven	2
3. Thema's	3
Klimaatverandering en energietransitie	4
Bodem, water, lucht en geluid	4
Natuur en biodiversiteit	4
Gezondheid en veiligheid	4
Landschap en erfgoed	4
Economische transitie	5
Verstedelijking	5
Mobiliteit	5
4. Aanpak	6
4.1 Opzet	6
4.2 Integrale onderzoeken	7
<i>Landschap, natuur en erfgoed</i>	7
<i>Verstedelijking in de kern</i>	8
<i>Ondergrond</i>	8
4.3 Bouwstenen	8
<i>Klimaatverandering en energietransitie</i>	8
<i>Water</i>	9
<i>Mobiliteit</i>	9
<i>Afwegingsruimte milieunormering in de Omgevingswet</i>	10
5. Betrekken van raden, stakeholders en inwoners	11
Raden	11
Inwoners	11
Bijlage 1 Onderliggende documentatie	12

1. Inleiding

In 2021 wordt de Omgevingswet ingevoerd. Deze wet vraagt gemeenten om een omgevingsvisie vast te stellen. Een omgevingsvisie is een strategisch ontwikkelingsbeeld met strategische keuzes voor noodzakelijke en gewenste ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie is integraal, dat betekent dat thema's in samenhang worden bekeken en dat keuzes worden gemaakt als doelstellingen knellen. De Omgevingswet verwacht van overheden dat zij nog meer over hun grenzen heen kijken en met elkaar afstemmen en de dialoog aangaan met de samenleving. De wet geeft verder weinig aanwijzingen over de inhoud en voorbereiding. Het is aan overheden om de vorm te kiezen.

De regiogemeenten werken samen aan de implementatie en voorbereiding op uitvoering van de Omgevingswet. Er wordt onderzocht op welke onderwerpen samenwerking toegevoegde waarde heeft, bijvoorbeeld vanwege efficiëntie en kennisdeling. Daarnaast hebben ketenpartners de regiogemeenten verzocht om op proces en inhoud samen te werken. In het project 'samenwerken in de keten' wordt hiermee geëxperimenteerd.

Voor het onderwerp omgevingsvisie is de 'Verkenning Gooi en Vechtstreek 2040' opgesteld. Daaruit blijkt dat er vele vraagstukken op de regio afkomen, zoals de omgaan met klimaatverandering of verstedelijkingsdruk. De verschillende vraagstukken hebben invloed op elkaar, soms als waardevolle koppeling, soms als knelpunt.

Er zijn diverse opgaven die de schaal van één gemeente overschrijden, zoals de toekomst van het landschap of de knelpunten op het hoofdwegennet. Op diverse thema's werken gemeenten al samen om de opgaven in beeld te brengen of gezamenlijk beleid te formuleren. Dit levert bouwstenen op die gebruikt kunnen worden voor lokale omgevingsvisies. Er is dus al veel informatie beschikbaar, maar tegelijkertijd ontbreken er nog gegevens en inzicht van bepaalde thema's en de samenhang ertussen. Dit geeft aanleiding om gezamenlijk verder te onderzoeken. Deze startnotitie bevat de aanpak voor dit vervolg: de analysefase.

In de analysefase worden onderzoeken gedaan die beslissers (colleges, raden) inzicht verschaffen in wat er op het gebied afkomt, maar ook wat de mogelijkheden zijn om deze opgaven aan te pakken en welke invloed gemeenten hierop kunnen uitoefenen.

De analysefase heeft als doel:

1. nader onderzoeken van de opgaven uit de verkenning;
2. scherper formuleren en focus aanbrengen in opgaven;
3. schetsen van ontwikkelperspectieven/toekomstrichtingen (aan welke knoppen kan worden gedraaid en wat gebeurt er als er geen beleidsinterventies worden gepleegd).

Tussen stap 2 en 3 wordt door de raden bepaald of, en zo ja welke, ontwikkelperspectieven nader worden uitgewerkt.

Aan het eind van de analysefase wordt besloten of en hoe de samenwerking op de omgevingsvisie een vervolg krijgt, bijvoorbeeld door op één of meerdere samenhangende thema's toe te werken naar een gezamenlijk resultaat, bijvoorbeeld in de vorm van een visie, toekomstperspectief, programma of project.

Het resultaat van de analysefase moet hoe dan ook zijn dat de informatie toegevoegde waarde heeft voor de eigen gemeentelijke omgevingsvisies van meerdere of alle gemeenten. Voor speerpunten van de Regionale Samenwerkingsagenda moeten de analyses, waar nodig, ook bijdragen aan meer inzicht in de mogelijkheden voor realisatie van ambitie.

In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste conclusies uit de fase 'Verkenning' weergegeven. Daarna wordt ingegaan op de thema's die worden onderzocht (H3) en de analyses die worden gedaan (H4). Hoofdstuk 5 beschrijft de betrokkenheid van raden en stakeholders.

2. Type opgaven

De opgaven uit de Verkenning 2040 verschillen in de schaal waarop een ontwikkeling speelt, de invloed die gemeenten erop hebben (zowel qua bevoegdheid als financiering) en de mate van samenwerking met medeoverheden om te komen tot oplossingen. Op basis van deze kenmerken is onderscheid te maken tussen bovenregionale opgaven, bovengemeentelijke opgaven en gedeelde opgaven.

Bovenregionale opgave:

- is (onderdeel van) een vraagstuk dat speelt op bovenregionaal, provinciaal of landelijk niveau;
- raakt meerdere gemeenten in de regio;
- beslissingsbevoegdheid of financiële middelen liggen doorgaans op bovengemeentelijk niveau;
- invloed van gemeenten doorgaans beperkt tot lobby en/of cofinanciering;
- vraagt om regionaal standpunt, lobby en vertegenwoordiging.

Voorbeelden:

- knelpunten op hoofdwegennet en spoor;
- luchtvervuiling door vliegverkeer.

Bovengemeentelijke opgave:

- is een vraagstuk dat speelt in meerdere gemeenten of is een lokaal vraagstuk met een uitstraling of effect in meerdere gemeenten/regio;
- financiering of inzet regelmatig deels afhankelijk van samenwerking met provincie en/of Rijk;
- beslissingsbevoegdheid regelmatig niet volledig zelfstandig in te vullen;
- vereist afstemming en/of samenwerking tussen gemeenten;
- regionale samenwerking heeft meerwaarde vanwege grotere kans op financiering, enz.

Voorbeelden:

- landschap en natuur;
- fietsnetwerk.

Gedeelde opgave:

- is een vraagstuk dat speelt in meerdere gemeenten;
- oplossing is lokaal maatwerk;
- beslissingsbevoegdheid doorgaans volledig op gemeentelijk niveau;
- regionale meerwaarde grotendeels beperkt tot faciliteren gemeente en samenbrengen ketenpartners, medeoverheden en gebiedspartijen.

Voorbeelden:

- klimaatadaptatie in bebouwd gebied (hittestress, wateroverlast);
- wijkaanpak energietransitie.

Samenwerking bij onderzoek voor de omgevingsvisie voegt het meest toe bij de bovenregionale opgaven en bovengemeentelijke opgaven. Daarbij is het meest aannemelijk dat gemeenten inzicht willen hebben in gemeenschappelijke oplossingen of een gezamenlijk standpunt richting hogere overheden willen formuleren. Bij gedeelde opgaven is het relevant om de benodigde informatie in beeld te brengen en te weten welke verbanden er liggen met andere opgaven. Gemeenten kunnen hierop zelf invulling geven aan het maatwerk.

Dit onderscheid tussen opgaven kent geen harde grenzen en kan afhankelijk zijn van politieke inzet. Het wordt bij het maken van de analyses benut om grip te houden op de omvang van het onderzoek. Ook kan dit relevant zijn bij eventuele vervolgstappen.

3. Thema's

Om te komen tot een integrale analyse en samenhangende ontwikkelperspectieven is het van belang af te bakenen waar het van toegevoegde waarde is om gezamenlijk onderzoek te doen. Hieronder staan de belangrijkste onderwerpen van de benoemde thema's. Deze komen voort uit de Verkenning 2040.

Klimaatverandering en energietransitie	Bodem, water, lucht en geluid	Natuur en biodiversiteit	Gezondheid en veiligheid
<ul style="list-style-type: none"> • klimaatmitigatie; • klimaatadaptatie: primaire keringen, waterberging, IJsselmeer; • energietransitie: grootschalige opwekking en ruimtelijke impact; • stoppen bodemdaling en duurzaam veenweidegebied. 	<ul style="list-style-type: none"> • voldoende drinkwater; • waterkwaliteit; • grote bronnen van luchtverontreiniging en geluidsoverlast; • gebruik van de ondergrond. 	<ul style="list-style-type: none"> • vergroten biodiversiteit; • natuur i.r.t. andere functies; • beheer en financiering natuurgebieden; • geohydrologische structuur. 	<ul style="list-style-type: none"> • ruimtelijke voorwaarden om een gezond leven te leiden en je veilig te voelen; • zorginfrastructuur.

Landschap en erfgoed	Economische transitie	Verstedelijking	Mobiliteit
<ul style="list-style-type: none"> • behoud en versterking; • benutten potentieel; • duurzaam onderhoud en beheer en investeren; • behouden en versterken erfgoed en lokale karakter van gebouwde omgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> • werkgelegenheid; • vitale economie; • duurzaam toerisme en recreatie; • wendbaarheid bij verandering economie. 	<ul style="list-style-type: none"> • woningbehoefte (kwantiteit en kwaliteit); • inclusieve regio; • op peil houden voorzieningenniveau en vitale kernen; • verdeling schaarse ruimte; • verdichtingsopgave i.r.t. behoud regionale identiteit en verbetering kwaliteit van leven. 	<ul style="list-style-type: none"> • bereikbaarheid regio; • toenemende vraag naar mobiliteit; • ketenmobiliteit; • inzet bovenregionale netwerken (weg, spoor); • mobiliteit i.r.t. verstedelijking en landschap.

Hieronder is per thema geschetst wat de inhoud is en welke type opgaven dit meebrengt. Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar de tabel in bijlage 1.

Klimaatverandering en energietransitie

Dit thema bevat de grote onderwerpen klimaatmitigatie (beperken klimaatverandering) en klimaatadaptatie (omgang met klimaatverandering). Een onderdeel van de klimaatmitigatie is de energietransitie, die ook om geopolitieke redenen noodzakelijk is. In de veengebieden daalt de bodem, dit leidt tot veel uitstoot van CO₂ en een aantal andere grote problemen.

Bovenregionale opgaven zijn hier zaken als de primaire waterkeringen en de inzet op het punt van financiering van deze opgaven. Bovengemeentelijke opgaven zijn grootschalige opwekking van energie en de aanpak van bodemdaling in het veenweidegebied. Deze opgaven hebben een weerslag die een enkele gemeente overstijgt. Gedeelde opgaven zijn voornamelijk klimaatadaptatie in de kern (wateroverlast, hittestress), besparing van energie en gasloze wijken.

Bodem, water, lucht en geluid

Deze omgevingsfactoren zijn tot de Omgevingswet in werking treedt onderdeel van de traditionele milieuwetgeving. De opgaven zijn vooral bovenregionaal (luchtverontreiniging) of gedeeld (bodemverontreiniging). Een belangrijke opgave wordt het behalen van de doelstellingen voor de waterkwaliteit (Kaderrichtlijn water). De consequenties hiervan zijn een belangrijke onderzoeksvraag. Dit geldt ook voor het gebruik van de ondergrond.

Natuur en biodiversiteit

De achteruitgang van de biodiversiteit vraagt om een aanpak op alle niveaus. De biodiversiteit in het landelijk gebied is daarbij een bovengemeentelijk vraagstuk. De regio kent ook bovengemiddeld veel gebieden met hoge natuurwaarden, zoals het Goois Natuurreservaat, de Vechtplassen en het Naardermeer. Hier hebben provincie en Rijk een belangrijke verantwoordelijkheid om de (inter)nationale doelstellingen te realiseren. Voor de natuur in de regio is de geohydrologie (ondergrondse waterstromen), het opheffen van versnippering en het duurzaam beheer een bovengemeentelijke opgave. Dit geldt ook voor het combineren van natuur en andere functies zoals agrarisch of recreatie.

Gezondheid en veiligheid

Er is een trend waarneembaar waarbij gezondheid niet alleen gaat over bescherming tegen negatieve invloeden en toegang tot zorg, maar ook over preventie en een breder gevoel van welzijn. In relatie tot de fysieke leefomgeving uit dit zich met name in de inrichting van het bebouwd gebied (gedeelde opgave) en het verminderen van negatieve omgevingsfactoren als luchtverontreiniging (bovenregionale opgave). Gezondheid is een randvoorwaarde bij iedere ontwikkeling en moet daarom bij ieder onderzoek worden betrokken.

Landschap en erfgoed

Het landschap en erfgoed behoren tot de grote kwaliteiten van de regio. Veel landschap is door mensen gemaakt of veranderd en daarmee ook erfgoed. Het regionale speerpunt om de groen/blauwe gebieden te behouden en te versterken gaat niet vanzelf. Alleen het behoud is een opgave op zich. Het beheer van het weidegebied door agrariërs staat onder druk en met de toenemende recreatieve wensen is het beheer van landschap steeds lastiger op te brengen. Door de noodzakelijke aanpak van bodemdaling zal het karakter van het veenweidegebied ook onder druk komen te staan. De financiering van beheer en ontwikkeling van landschap is een bovengemeentelijke, en zeker waar het aankomt op het veenweidegebied, ook een bovenregionale opgave. Ook is er een bovengemeentelijk belang bij een goede ontsluiting van het landschap en zetten we ons in voor de UNESCO-status van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Zonnestraal.

Maar ook in de bebouwde omgeving zijn er veel monumenten, beschermde gezichten en andere karakteristieke bebouwing. Behoud en herbestemming is maatwerk, maar wel een opgave die gemeente delen.

Economische transitie

De economie is permanent aan het veranderen. In de komende decennia zal verdergaande digitalisering en de omslag naar de circulaire economie invloed hebben op de economische structuur. Als regio moeten we vragen beantwoorden over de toekomst van bedrijventerreinen en kantoorlocaties. Er ligt een gedeelde opgave om leegstaande kantoorlocaties te transformeren en detailhandelsgebieden levendig te houden.

Bij ongewijzigd beleid zijn de prognoses voor de werkgelegenheid in de regio negatief. Tegelijkertijd laten deze onderzoeken ook potentie zien. Toerisme en recreatie zullen blijven groeien. Een bovengemeentelijke en bovenregionale opgave is het benutten van deze kansen, het aangeven op welk type recreant we inzetten en het voorkomen van overlast. Bereikbaarheid en aantrekkelijke werklocaties zijn randvoorwaarden die op ieder schaalniveau spelen.

Verstedelijking

De stedelijke omgevingen rond Amsterdam en Utrecht hebben een grote aantrekkingskracht die ook op lange termijn zal doorzetten. Dit geeft een hoge druk op de ruimte voor woningbouw, werklocaties, energietransitie, mobiliteit en recreatie. Om daarbij het landschap te sparen geeft dit druk op de bebouwde omgeving.

Door de druk en oplopende huizenprijzen wordt het voorzien in voldoende betaalbare woningen steeds lastiger. Hierdoor dreigt maatschappelijke ongelijkheid.

De verstedelijkingsopgave kent bovengemeentelijke en gedeelde opgaven. Het realiseren van voldoende betaalbare woningen is een bovengemeentelijke opgave. Er is behoefte aan inzicht in de mogelijkheden voor verdere verstedelijking in de kernen, een gedeelde opgave.

Mobiliteit

Door de verstedelijking zal ook de druk op het mobiliteitssysteem blijven toenemen. De bereikbaarheid van de regio kent diverse bovengemeentelijke en bovenregionale opgaven. Het hoofdwegennet en het spoor zijn cruciaal, dit is bovenregionale opgave die vraagt om een eenduidige inzet. Dit geldt ook voor het streekvervoer, waar ook bovengemeentelijke sturing aan de orde kan komen. Netwerk voor fiets, bereikbaarheid van OV-knooppunten en routes voor vrachtverkeer vraagt gezamenlijke afstemming en inzet.

De mobiliteit kent ook gedeelde opgaven, vraagstukken als ruimte voor parkeren, vrachtverkeer in de kernen en de inrichting rond OV-knooppunten hebben veel gemeenten gemeen.

4. Aanpak

4.1 Opzet

Uiteindelijk moeten de keuzes voor de fysieke leefomgeving in samenhang worden gemaakt. De fundamentele keuzes gaan over vraagstukken waarbij er meerdere richtingen denkbaar zijn of waar verschillende ambities schuren.

De analysefase moet inzicht geven wat er op de verschillende thema's speelt en hoe dit zich tot elkaar verhoudt en welke invloed gemeenten hebben. Waar er verschillende richtingen of oplossingen denkbaar zijn, bevinden zich de politieke vraagstukken. Deze fase brengt dit in beeld, het maken van keuzes is een vervolg.

Integrale onderzoeken

De Omgevingswet vraagt ook om een integrale blik en dus ook om integraal onderzoek. Dat betekent onder meer dat opgaven vanaf de start van het onderzoek in samenhang worden onderzocht en de interactie tussen verschillende opgaven duidelijk wordt. Dat is een andere aanpak dan sectorale onderzoeken bij elkaar optellen. Deze integrale benadering biedt mogelijk een nieuwe kijk op de opgaven en kan spanningen blootleggen tussen verschillende sectorale belangen. Maar ook oplossingen voor meerdere opgaven.

Er worden drie integrale onderzoeken voorgesteld:

- 1) verstedelijking in bebouwd gebied;
- 2) landschap, natuur en erfgoed;
- 3) de ondergrond.

De analyses zijn gekozen om hun samenhang, naar verwachting komen alle relevante thema's uit de fase Verkenning hierin terug. Daarnaast dekken de analyses het grootste deel van de fysieke leefomgeving af (de ondergrond en de 'bovengrond' in de kern en daarbuiten). Maar ook tussen de analyses wordt de samenhang en interactie bewaakt.

Aanvullende bouwstenen

Om de onderzoeken te doen zijn er al diverse bouwstenen aanwezig. Voor enkele thema's, die voor meerdere of alle analyses relevant zijn, is er nog onvoldoende informatie of is deze erg verspreid. Voor deze thema's wordt een tussenrapport gemaakt die als bouwsteen dient voor de integrale onderzoeken. Dit zijn:

- 1) klimaat en energietransitie;
- 2) water;
- 3) mobiliteit;
- 4) afwegingsruimte bij milieunormering.

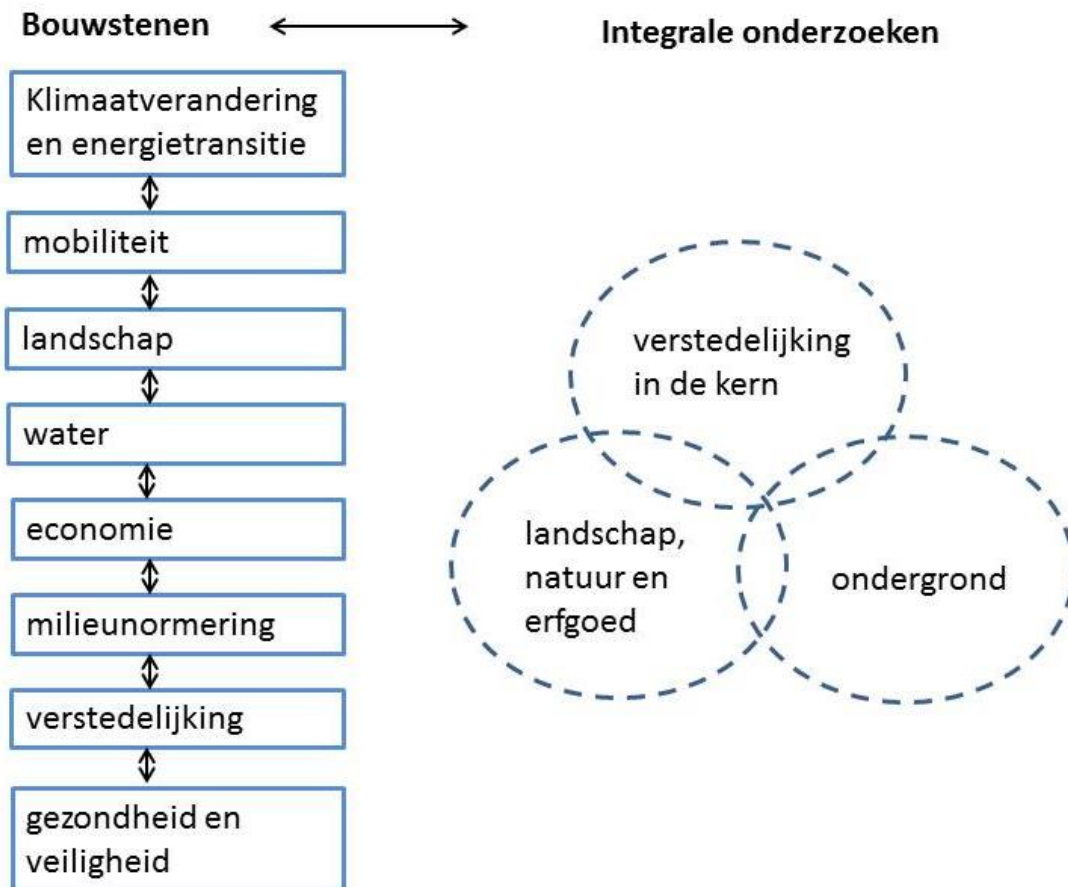
Uiteraard wordt ook van reeds aanwezige bouwstenen gebruik gemaakt (zie bijlage 1).

Zowel de integrale onderzoeken als de bouwstenen leveren informatie op die zinvol is voor gemeentelijke omgevingsvisies. Ze zijn ook geselecteerd omdat hier bestaande samenwerking is of dit mogelijk voor de toekomst interessant kan zijn. Als er niet wordt gekozen voor een gezamenlijk vervolg, zijn deze analyses daarmee ook geschikt voor een meer sectorale voortzetting.

Hieronder worden integrale onderzoeken en bouwstenen toegelicht. Daarbij is ook aangegeven of invulling wordt gegeven aan een speerpunt uit de Regionale Samenwerkingsagenda (RSA) of een project uit het Uitvoeringsprogramma 2017-2018 (UP). Ook is aangegeven voor welk vervolg, los van een gemeentelijke of gezamenlijke omgevingsvisie, de informatie kan worden benut.

Ontwikkelrichtingen

Na het doen van de onderzoeken kunnen enkele integrale ontwikkelrichtingen worden uitgewerkt. Deze ontwikkelrichtingen moeten samenhangende thema's in beeld brengen. Verder moeten ze de voor- en nadelen van een richting tonen en duidelijk maken welke politieke keuzes te maken zijn. Welke ontwikkelrichtingen beschreven worden, kan vooraf nog niet worden gezegd omdat dit moet volgen uit de te maken analyses. Daarom worden de raden ook tussen de twee stappen geconsulteerd zodat deze zich uit kunnen spreken waar zij het meest behoefte aan hebben.

Illustratie bouwstenen (deels aanwezig, deels nieuw) en integrale onderzoeken (nieuw)

4.2 Integrale onderzoeken

Landschap, natuur en erfgoed

Het landschap, natuur en erfgoed is sterk met elkaar verweven. Het landschap in de regio is voornamelijk als cultuurlandschap gevormd, maar heeft op diverse plaatsen nu ook grote natuurwaarden. Het ligt daarom voor de hand de opgaven in samenhang te onderzoeken.

De focus ligt daarbij op het groen/blauwe gebied buiten de kern. Cultureel erfgoed binnen de kern wordt hierbij betrokken als er een duidelijke relatie met het landschap is. Cultuurhistorie wordt uiteraard ook betrokken bij andere onderzoeken. Voor natuur ligt de focus op de bovengemeentelijk beschermde natuur en biodiversiteit buiten het bebouwde gebied.

Het onderzoek moet in beeld brengen hoe de landschappelijke waarden en karakteristieken die in het Landschapsbeeld zijn geïdentificeerd versterkt of hersteld kunnen worden.

Het onderzoek moet ook de omgang functies van het gebied in beeld brengen: het verbinden van natuur met andere functies, de verandering van de agrarische functie in de veenweide en de balans tussen recreatie en andere functies. Tenslotte wordt gebruik gemaakt van het onderzoek naar energieopwekking en cultuurhistorie en naar water.

Ook het verbinden van gebieden, zowel voor natuur als recreatie wordt onderzocht. Specifieke aandacht gaat uit naar de overgangen tussen de verschillende landschapstypen. Ook de duurzame bekostiging van beheer en investeringen in landschap vormt een opgave.

- Speerpunt Behoud landschap en groenblauwe kwaliteit en speerpunt recreatie en toerisme (RSA)
- Basis voor landschapsvisie Gooi en Vechtstreek (UP)
- Input voor Actieprogramma Metropolitaan Landschap (bijvoorbeeld een mogelijk landschapsfonds)
- Basis voor vervolg Programma Gooi en Vechtstreek (Groene Uitweg)

Verstedelijking in de kern

De huidige regionale woonvisie gaat niet verder dan 2030. Er is een aantal toekomstige opties mogelijk. Wat betekent het als we na 2030 geen nieuwe huizen meer bouwen? Wat betekent het als we het aantal inwoners van 2018 op peil willen houden? Wat betekent het als we onze bevolkingsgroei laten samenvallen met de verwachte bevolkingsgroei voor Nederland (6,5%)? Willen we werklocaties opgeven voor woningbouw of moet hier ruimte voor blijven of worden ontwikkeld?

Naast wonen en werken vragen ook andere functies om ruimte, zoals infrastructuur, groen en recreatieve voorzieningen. Deze ruimtevraag landt primair in het binnenstedelijke gebied.

De resultaten van het onderzoek moeten duidelijk maken hoe deze opgave onze gezamenlijke waardes groen, monumentaal en creatief beïnvloeden, zowel positief als negatief. Ook dit onderzoek is een goed voorbeeld van integraal onderzoek. Zo moet voor de verschillende opties in beeld worden gebracht wat dit betekent voor de bevolkingssamenstelling en het type te bouwen woningen. Maar ook of dit consequenties heeft op de infrastructuur, de openbare ruimte en bijvoorbeeld het aantal benodigde parkeervoorzieningen en de (maatschappelijke) voorzieningen. Daarnaast wordt er rekening mee gehouden dat nieuwe woningen duurzaam moeten zijn en zoveel mogelijk natuurinclusief en klimaatbestendig worden ontwikkeld. Ook hier geldt de algemene randvoorwaarde van gezondheid en veiligheid.

- Speerpunt gezamenlijke regie op sociale woningbouw en speerpunt herbestemming in plaats van nieuwbouw (RSA)
- Gegevens voor regionale woonvisie na 2030
- Input voor verkeersmodellen (speerpunt regionale verkeersregie uit de RSA)
- Uitvoering OV-knooppuntontwikkeling (UP en MIRT OA)
- Gegevens voorvisie werklandschappen (UP)
- Gegevens voor regionale afspraken over stedelijke ontwikkeling (eis uit Provinciale ruimtelijke verordening)

Ondergrond

De fysieke leefomgeving beperkt zich niet tot de ruimte boven het aardoppervlak maar gaat ook over de ondergrond. Sectoraal zijn er onderzoeken gedaan naar de ondergrond. We weten dat er waardevolle ondergrondse waterstromen zijn, aardkundige waarden en mogelijk potentie voor aardwarmte. Hier is nog niet integraal naar gekeken. Hoe kunnen we de ondergrond zo goed en duurzaam mogelijk (gaan) beschermen en waar mogelijk gebruiken? Zeker ook gezien de te onderzoeken opgaves boven het aardoppervlak. Een specifiek onderdeel van dit onderzoek is het in beeld brengen van de gevolgen van het provinciale besluit om de bodemdaling van veengronden af te remmen. Dit heeft ook gevolgen boven het aardoppervlakte zoals voor het landgebruik, de landbouw, het landschap en de natuur.

Er ligt een belangrijke link tussen water en de ondergrond. Het veengebied wordt gevoed door kwel (ondergrondse stromen) uit de stuwwal. Ook wordt er drinkwater gewonnen in het Gooi.

4.3 Bouwstenen

Klimaatverandering en energietransitie

Dit onderzoek gaat in op de grote vraagstukken over klimaat en energie. De gedeelde opgaven vragen voornamelijk maatwerk in het bebouwd gebied. Daarom ligt de focus bij de bovengemeentelijke en bovenregionale opgaven.

Voor klimaatmitigatie wordt onderzocht wat de impact van het daling van het veengebied is op het klimaat. De andere onderzoeksvraag betreft de impact van de energietransitie op het groene en monumentale karakter van de regio. Grootschalige energieopwekking heeft een grote ruimtelijke impact die boven gemeentegrenzen uit gaat. Het is zowel voor de regionale ambitie als voor onze bovenregionale inzet noodzakelijk inzicht te krijgen in de mogelijkheden voor energieopwekking die passen binnen de draagkracht van het gebied.

Dit onderzoek moet duidelijk maken wat de mogelijkheden voor energieopwekking zijn, aan welke kwaliteiten van de omgeving dit raakt en in hoeverre er sprake is van aantasting. Dit geeft de informatie om een politieke afweging hierover te kunnen maken.

Bij klimaatadaptatie speelt water een grote rol: bescherming tegen het water bij een hogere zeespiegel en veranderingen in de hoeveelheid beschikbaar water (stortbuien of droogte). Dit wordt onderzocht in samenhang met andere wateropgaven. Daarbij licht de focus op grootschalige maatregelen. Klimaatadaptatie in de bebouwde omgeving is meestal een gedeelde opgave, die vraagt om maatwerk. Dit maakt geen onderdeel uit van het onderzoek.

- Speerpunt Duurzame Energie (RSA)
- Basis voor uitwerking Regionale Energiestrategie (UP)
- Gegevens voor de Landschapsvisie Gooi en Vechtstreek (UP)

Water

In een waterrijk gebied als Gooi en Vechtstreek is water een bepalend onderdeel van de fysieke leefomgeving. Een aantal grote ontwikkelingen vragen daarbij om onderzoek.

Zoals hierboven is vermeld, ook de klimaatadaptatie wordt betrokken bij het onderzoek naar water, hier komt bijvoorbeeld het peil en kustwering van het IJsselmeer aan de orde.

De waterkwaliteit is een belangrijke randvoorwaarde voor mens, flora en fauna. Leidend is de Kaderrichtlijn water, een Europese norm die gehaald moet worden. De noodzakelijke maatregelen hiertoe worden onderzocht.

- Speerpunt behoud landschap en groenblauwe kwaliteit (RSA)
- Basis voor samenwerking met Waterschap
- Inzicht in gevolgen eisen waterkwaliteit op functies, recreatief vaarverkeer, natuur, landschap.

Mobiliteit

De toekomst van het hoofdwegennet in de regio is met het MIRT onderzoek Oostkant Amsterdam uitgebreid in beeld gebracht. Ook de verschillende opties om toekomstige knelpunten aan te pakken. Voor de toekomst van het openbaar vervoer, met name het spoor en streekvervoer, wordt gewerkt aan OV toekomstbeeld voor Noord-Holland, Flevoland en Utrecht, als inzet voor het Landelijke OV Toekomstbeeld voor 2040.

Het samenbrengen van regionale standpunten en informatie uit deze trajecten geeft een goed beeld van de gewenste ontwikkeling op bovenregionale schaal.

Om een toekomstbeeld te vormen voor de bovenregionale en bovengemeentelijke mobiliteit ontbreekt met name nog een informatieslag op het gebied van OV-knooppunten: waar moeten deze liggen, welke routes lopen hier naar toe en welke voorzieningen moeten er zijn? Draagt verdichting rondom deze knooppunten bij aan draagvlak voor trein- en busverbindingen? Hier loopt dit onderzoek samen op met dat naar verstedelijking.

Het doel van dit onderzoek is de veel aanwezige informatie te bundelen, aan te vullen en in samenhang in beeld te brengen. Ook hierbij staat dit niet op zich zelf. Deze informatie is bijvoorbeeld relevant voor het onderzoek naar verstedelijking.

- Speerpunten regionale verkeersregio, A1-A27 (MIRT OA), regionaal openbaar vervoer en doorsnijding door OV-infrastructuur (RSA)
- Gegevens voor OV-knooppuntontwikkeling (zoals locaties en omvang van P&R)
- Gezamenlijke inzet voor hoofdwegennet en spoor (zoals inbreng in het Programma Bereikbaarheid van Rijk en MRA)

Afwegingsruimte milieunormering in de Omgevingswet

Onder de Omgevingswet ontstaat voor overheden meer ruimte om eigen afwegingen te maken over activiteiten in de fysieke leefomgeving. Dit samenwerkingsonderwerp richt zich op de bestuurlijke en lokale afwegingsruimte onder de Omgevingswet met betrekking tot de milieuaspecten, zoals bodem, lucht, geluid, externe veiligheid en geur. Welke bandbreedtes zijn er onder de nieuwe wet en hoe vertaalt je deze bijvoorbeeld in je omgevingsvisie of omgevingsplan?

Het doel met betrekking tot de bestuurlijke afwegingsruimte is het samen - met gebruik van ieders expertise - inzichtelijk maken op welke aspecten bestuurlijke afwegingsruimte zit, hoe deze ruimte eruitziet (juridisch – technisch) en op welke manier deze ruimte ingevuld kan worden. Aan de hand van dit resultaat vervolgens een koppeling maken naar de regio; onderzoeken dan wel voorstellen of en zo ja op welke manier de bestuurlijke afwegingsruimte in de regio kan worden afgestemd en welke noodzaak hiertoe bestaat.

Het doel voor wat betreft de plaats van de milieuaspecten onder de Omgevingswet is vergelijkbaar; het samen inventariseren en verkennen op welke manier invulling wordt gegeven en kan worden gegeven aan de milieuregels onder de Omgevingswet en welke bevoegdheden daar dan bij horen. Vervolgens het inzichtelijk maken van de verschillen tussen het huidige stelsel en het nieuwe stelsel, met specifieke aandacht voor het verschuiven van taken en bevoegdheden.

Bij het invullen van de bestuurlijke afwegingsruimte spelen veiligheid en gezondheid ook een belangrijke rol. Milieuaspecten hebben alles met veiligheid en gezondheid te maken.

- Speerpunt gezonde en vitale regio (RSA)
- Basis voor gesprek over gezamenlijke systematiek en eventuele afstemming van normen.

Ontwikkelrichtingen

Vervolgens kunnen enkele integrale ontwikkelrichtingen worden uitgewerkt. Deze ontwikkelrichtingen moeten samenhangende thema's in beeld brengen. Verder moeten ze de voor- en nadelen van een richting tonen en duidelijk maken welke politieke keuzes te maken zijn. Welke ontwikkelrichtingen beschreven worden, kan vooraf nog niet worden gezegd omdat dit moet volgen uit de te maken analyses. Daarom worden de raden ook tussen de twee stappen geconsulteerd zodat deze zich uit kunnen spreken waar zij het meest behoefte aan hebben.

5. Betrekken van raden, stakeholders en inwoners

Een waardevolle analyse van de opgaven in Gooi en Vechtstreek kan niet worden gevormd zonder betrokkenheid van ketenpartners, gebiedspartijen, kennisinstellingen, bedrijven en ondernemers. Deze stakeholders hebben belangrijke kennis, achterban en vertegenwoordigen specifieke belangen. Ze worden dan ook nadrukkelijk betrokken in zowel integrale als sectorale bijeenkomsten gedurende de analysefase. Dit is niet nieuw, er wordt op verschillende projecten en in verschillende gremia samengewerkt. Dit wordt voortgezet en in de geest van de Omgevingswet worden deze partijen aan de voorkant en gedurende het proces actief betrokken en kunnen zij meedenken over het vervolg van de analyse.

Raden

Aan het begin van de analysefase worden raden geconsulteerd over de scope van de opgaven. Als de analyse een stap verder is en er nagedacht kan worden over het relevante samenhangende ontwikkelperspectieven voor Gooi en Vechtstreek worden raden gevraagd te adviseren over de te onderzoeken ontwikkelrichtingen.

Inwoners

De eerste stap in de analysefase bestaat primair uit feitelijk en zo objectief mogelijk onderzoek dat vraagt om deskundigheid en specifieke kennis. Er worden hierbij geen politieke keuzes gemaakt. Daarom worden inwoners hoofdzakelijk betrokken via vertegenwoordiging door de gebiedspartijen en de politiek.

Bij het uitwerken van ontwikkelperspectieven verandert dit. Als de raden bijvoorbeeld een ontwikkelrichting uitgewerkt willen zien die uitgaat van zoveel mogelijk inzet op fiets en openbaar vervoer. Dan kunnen inwoners meedenken wat voor maatregelen of ontwikkeling zij dan willen zien.

Bijlage 1 Onderliggende documentatie

Hieronder zijn reeds aanwezige bronnen op twee manieren weergegeven, gerangschikt naar afkomst en naar thema. Deze lijsten zijn niet uitputtend.

Afkomst

Reeds aanwezig:

- Regionale woonvisie (tot 2030)
- Regionale Samenwerkingsagenda (RSA),
- MIRT onderzoek Oostkant Amsterdam (MOOA),
- Verkenningen Noord-Holland 2050,
- MRA toekomstbeeld 2040,
- MRA Actieprogramma 2016-2020,
- Metropolitaan Landschap
- Gezondheidspelingen volwassenen en ouderen 2016
- Ambitiedocument GNR en Natuurmonumenten (2018)
- Perspectief Groene Hart (2017)
- Agenda IJsselmeergebied 2050
- Natuurdroom Noord-Holland 2050
- Kwaliteitsbeeld Landschap Noord-Holland 2017
- Leidraad Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland 2018

Opgesteld als onderdeel van uitvoering RSA of uitvoeringsprogramma 2017-2018:

- Retailvisie Gooi en Vechtstreek
- Visie circulaire economie en grondstoffent transitie
- Energiestrategie
- Landschapsbeeld Gooi en Vechtstreek
- Strategische agenda recreatie en toerisme
- Kwaliteitsbeeld Cultureel landschap Gooi en Vechtstreek
- Visie werklandschappen
- Businesscase doorfietspaden Gooi en Vechtstreek

Trajecten en visievorming (elders) die als input gebruikt (kunnen) worden:

- Omgevingsvisie provincie Noord-Holland (vaststelling 2018)
- OV Toekomstbeeld provincie Noord-Holland/MRA (oplevering begin 2019)
- OV Toekomstbeeld provincie Utrecht (oplevering begin 2019)
- Ruimtelijk landschappelijk perspectief IJmeer Amsterdam-Almere (oplevering 2018)
- Landschapsvisie Gooi en Vechtstreek (in ontwikkeling in parallel proces)
- Visie spoorzone Hilversum (in ontwikkeling)
- Beheer en ontwikkelstrategie Diemerscheg (in ontwikkeling)
- Heritage Impact Assessment Energieopwekking in de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam (in ontwikkeling)

Thematisch

Algemeen

- Regionale Samenwerkingsagenda (RSA)
- MIRT onderzoek Oostkant Amsterdam (MOOA)
- Verkenningen Noord-Holland 2050
- MRA toekomstbeeld 2040
- MRA Actieprogramma 2016-2020
- Omgevingsvisie provincie Noord-Holland (vaststelling 2018)
- Nationale Omgevingsvisie i.o.

Klimaatverandering en energietransitie

- Energiestrategie Gooi en Vechtstreek

- Ruimtelijke verkenning energietransitie MRA
- Agenda IJsselmeergebied 2050
- Heritage Impact Assessment Energieopwekking in de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam (in ontwikkeling)

Bodem, Water, Lucht, Geluid

- Gegevens Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
- Aardkundige gegevens Geopark i.o.
- Gegevens Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
- Onderzoek Luchtkwaliteit Noord-Holland RIVM 2018

Landschap, natuur, biodiversiteit en erfgoed

- Landschapsbeeld Gooi en Vechtstreek
- Kwaliteitsbeeld Cultureel landschap Gooi en Vechtstreek
- Strategische agenda recreatie en toerisme
- Perspectief Groene Hart (2017)
- Beheer en ontwikkelstrategie Diemerscheg (in ontwikkeling)
- Natuurdroom Noord-Holland 2050
- Ambitiedocument GNR en Natuurmonumenten
- Ruimtelijk landschappelijk perspectief IJmeer Amsterdam-Almere (oplevering 2018)
- Kwaliteitsbeeld Landschap Noord-Holland 2050
- Leidraad Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland

Gezondheid en veiligheid

- Informatie Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek
- GGD rapport Van Normen naar Waarden

Economische transitie

- MIRT onderzoek Oostkant Amsterdam
- Visie werklandschappen
- Retailvisie Gooi en Vechtstreek
- Economische Verkenningen MRA 2018

Verstedelijking

- Regionale woonvisie (tot 2030)
- Visie werklandschappen
- MIRT onderzoek Oostkant Amsterdam
- Visie spoorzone Hilversum (in ontwikkeling)
- Retailvisie Gooi en Vechtstreek

Mobiliteit

- MIRT onderzoek Oostkant Amsterdam
- Ontwikkelbeeld Mobiliteit 2050 Noord-Holland
- OV Toekomstbeeld provincie Noord-Holland/MRA (oplevering begin 2019)
- OV Toekomstbeeld provincie Utrecht (oplevering begin 2019)
- Businesscase doorfietspaden Gooi en Vechtstreek